

Timersorneq B - 2022

1. Ilinniartitsissutip inissisimanagera

Ilinniartitsissummi timersornermi timi atorlugu ingerlataqarneq aallaaviuvoq aammalu pinngortitalerineramik peqqissutsimillu ilisimatusarnermik aamma inulerilerneramik inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermik ilinniartitsissutini ilisimasat ilanngunneqarlutik. Ilinniartitsissummi timi atorlugu ingerlataqartarnerup peqqinnissamut siamasinnerpaamik isigalugu pingaaruteqassusianik paasinnittoqartarpoq. Timersornermi piginnaasat aalanermik nuannarisaaqarneq misilittagaqarnerlu timeq aalanissamullu periarfissat pillugit ilisimasaqartitsilersarput. Ilinniartitsissut assigiinngiaartitsineq itisilerinerlu aqutugalugit atuagarsornerullu ilanngunneratigut timersornerup kulturimi naleqqassusianik paasisaqarfiusarpoq, tassani Kalaallit Nunaat Kalaallit Nunaanni timeq pillugu qangalili kulturua pinngortitamilu timersornermik ingerlatsineq isiginiarlugit immikkut inissisimalluni.

2. Ilinniartitsissummi siunertat

Ilisimasat piginnaasallu

Ilinniartut timersuutit aammalu sungiusartarneq, inooriaaseq timersornermilu ileqqut pillugit timersornermi tunngaviusumik taaguutit pillugit tunngaviusumik ilisimasaqassapput, tassunga ilanngullugit sulinermi timip pissusai pingaernerit timillu atuunna pillugu ilinniakkat pillugit ilisimasaqarneq. Ilinniartut taassuma saniatigut timersornermi tamatigoortumik tunngaviusumillu piginnaasaqassapput.

Iikkagaqartarnermi sulinermilu piginnaasat

Ilinniartut sungiusartarnermut, peqqissutsimut timersornermullu tunngatillugu atuagarsorneq timersornerlu ataatsimoortissinnaassavaat, timikkut pisinnaasani piviusorsioortumik immikkullu tamarmik anguniagassiorsinnaassapput aammalu nammineq anguniakkat angunissaannut anguniagaqarlutik sulisinnaassallutik. Ilinniartut tassunga atatillugu sungiusarnermut atatillugu ingerlatsinertik nalilersorsinnaassavaat. Ilinniartut aammattaq timersornermik ilinniartitsinerup avataani timersornermik ingerlatitseqqissamut periarfissanik paasisaqarsinnaassapput.

Inuttut inuillu akornanni attaveqatigiittarnermi piginnaasat

Ilinniartut uleqatigeeriaatsini assigiinngitsuni peqataavissinnaassapput aammalu aalarnerup nuannersuanik timilu atorlugu inooriaatsimik allanik pilerilersitsinissamut tunngaveqassallutik. Ilinniartut naggasiullugu timersuutini ileqqorissaarnermut ”malittarisassani” suleqatigeeriaatsinilu assigiinngitsuni ingerlatsisinnaassapput.

Kulturikkut inuiaqatigiillu akornanni piginnaasat

Ilinniartut timersornerup kulturikkut pingaaruteqassusia aammalu maannakkut oqaluttuarisaanermi naleqqassusia pillugit qisuariaateqarsinnaassapput, minnerunngitsumik

tassunga ilanngullugu Kalaallit Nunaanni timersornermik qangalili ingerlatsisarnernik ilisimasaqarneq aqqutigalugu.

3. Iikkagassatut anguniakkat imarisaalu

3.1 Iikkagassatut anguniakkat:

Ilinniartut ukupiginnaalissavaat:

Ilinniartut uku piginnaalissavaat:

- a) timersuutini toqqakkani ingerlatsinernilu piginnaasaqalissaput, taakkunanilu piginnaasaqarfiit uku isiginiarneqassaput 1) arsamik pinnguarneq 2) nipilersorneq, nipit aalanerlu aamma 3) qangalili timersuutit nutaallu,
- b) timi pillugu paasisimasaqassaput
- c) timikkut pitsaasumik eqaatsumillu ilinniartitsinikkut tassungalu atatillugu timersornermi periutsit sungiusariaatsillu pingaarutillit pillugit sungiullugit paasisimalerlugit,
- d) Kalaallit Nunaanni timersornermik timimillu kulturimi qangalili ingerlanneqartartut ilisimalissavaat,
- e) Timi atorlugu ingerlatsinerup inooriaatsillu peqqissutsimut pingaarutaat pillugit ilisimasaqalissaput nassuiaasinaalissallutillu,
- f) Sulinermi timip pissusai pingarnerit timerlu pillugit ilinniakkat atornerqarluarsinnaasut pillugit tunngiusumik ilisimasaqalissaput,
- g) Sungiusarnermi peqqissutsimilu timi atorlugu ingerlatsinerit nalilersorsinnaalissavaat
- h) Timersorerup oqaluttuarisaanerani sociologimilu timersorneq pingaartillugit inulerinermi aama inuiaqatigiinnik ilisimatusarnermi timersorneq pillugu atuagarsornermi toqqakkani tunngaviusumik ilisimasaqalissaput,
- i) Timersorerup kulturimi naleqqassusai pillugit nalilersuisinnaalissaput qisuariaateqarsinnaalerlutillu,
- j) Timimik misilitsinerit ajornanngitsut ingerlassinnaasalissavaat paasisaqarfigilerlugillu,
- k) Timersornermi inissisimanerat ileqqorissaarnerlu ilisimalissavaat,
- l) kissassarnermut pilersaarutinik suliaqarsinnaassaput ingerlatsisinnaallutillu,
- m) tunngaviusumik sungiusarnermut pilersaarutinik suliaqarsinnaassaput ingerlatsillutillu kiisalu nalilersuillutik aamma
- n) nammineq timikkut sungiusarnissamik suliniummik suliaqarsinnaassaput, ingerlatsisinnaassaput nalilersuisinnaassallutillu

3.2 Ilinniartitsissutip imarisai pingarnerit

Ilinniartitsissutip imarisai pingarnerit tassaaput:

- a) Ingerlatsinerit timikkut pisinnaasanik siuarsaasut,
- b) timersuutit timersornermillu ingerlatsinerit tamatigoortut taakkunani timermik aqutsisinnaaneq assarlu atorlugu timersorsinnaaneq isiginiarneqassallutik,
- c) timersornermut misilitsinnermullu tunngaviusumik tunngaviit,

- d) sungiusarnej, inooriaaseq timersornermillu ingerlatsisarnerit pillugit pinngortitamik peqqissutsimillu ilisimatusarnermi aamma inulerinermi inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermi tunngaviusumik taaguutit,
- e) timersuutit timersuutinillu ingerlatsinerit sungiusarnerlu, taakkunani ilinniartitsissumi atuagarsorneq ilanngullugu itisiliinissaq isiginiarneqassalluni,
- f) Kalaallit Nunaanni timi pillugu kulturimi qangali ingerlataat pinngortitamilu timersornermik ingerlatsinerit,
Timersuutit suleqatigiinnermik ileqqorissaanermillu namminerlu naleqassutsimik siuarsaasunik isiginninniarfiusut aamma
- g) Ilinniartitsissummi ilisimatusarnermi periutsit taaguutillu naleqquuttut
- h) atuartitsissummi ilisimatuussutsikkut periutsit oqariartaatsillu attuumassuteqartut.

Ilassutitut ilinniakkat

Ilinniartut taamaallaat pingaarnertut ilinniakkat atorlugit ilikkagassatigut anguniakkat angusinnaassannigilaat. Pingaarnertut ilinniakkat saniatigut ilinniartitsissutuni assigiingitsuni allani pingaarnertut ilikkagassanut atassuteqartitsilersumik ilassutitut ilinniakkat ilaapput. Tamanna aqutigalugu ilinniartut suliaqarfimmi ilisimasaat annertusisinneqassaaq, aammalu ilinniaritsissummi periarfissanik paasisimalerlutik. Ilassutitut ilinniakkat ilinniartut suleqatigalugit toqqarneqassapput. Ilassutitut ilinniakkat pingarnertut ilinniakkatulli Kalaallit Nunaanni nunanilu tamani pissutsinut sapinngisamik annertunerpaamik atassuteqartinneqassapput.

4. Ilinniartitsinerup aaqqissuunneqarnera

4.1 Ilinniartitseriaatsimi periutsit

- a) Ilinniartitsineri ilinniartut ilinniakkani qaffasissusiat ilisimasaallu aallaavigineqassapput.
- b) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitsisut ilinniartullu akornani ilikkagaqartarnermi oqaloqatigiittarnerattut sapinngisamik isikkulerlugu.
- c) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartitseriaatsit assigiinngitsut paarlakaajaanneqassallutik.
- d) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut soqutigisaat pisariaqartitaallu isiginiarneqassallutik, taaamaalilluni ilinniartut ilinniartitsissutip pissanganartuuneranik, naleqquttuuneranik soqutiginarartuuneranillu misigisaqarnissamut periarfissinneqassallutik.
- e) Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniagaqarnerup ingerlanneqarnerani sammisanilu ineriartortitsineri ilinniartitsissut siuariarfiussalluni, tassa ilinniartitsissummi oqaatsit oqariartaatsillu ineriartorfiussallutik, taamaalilluni ilinniartut namminneerlutik suliariaaseqarnissamik ajornakusoortunillu eqqarsartarnissamut piffissap ingerlanerani sungiusarneqassallutik.
- f) ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq inuiaqatigiinnut avatangiiserisanut annertunerpaamik attuumassuteqalersillugu

4.2 Suleriaatsit

Ilinniartitseriaatsini ilinniakkanut tunngatillugu allanngorartitsisoqassaaq, kisiannili aamma ilinniartut assigiinngiiaarneri, taakku ilikkagaqariaasiat pisariaqartitaallu annertuumik isiginiarneqassallutik. Ilinniartitseriaatsit ilinniartut suliaqarfimmi oqaasiannik, qisuariartarnerannik ajornakusoortunillu eqqarsarsinnaassusiannik ineriartortitsisut isiginiarneqassapput. Ilinniartitsineq imatut aaqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsinermi oqaatsinik siullertut oqaasillit aappaattullu oqaasillit isiginiarneqarlutik.

Ilinniartitsineq itisiliinissaaq isiginiarlugu sivisunerusumik ingerlataqarnertut aaqqissuunneqassaaq. Ilinniartitsinerup aallartisarnerani ingerlatsinerne ataasiakkaani timi atorlugu ingerlatsinerit, atuagarsorneq sungiusarnerlu ilanngunneqassapput, tamassuma kingunerani ilinniartitsinerne ingerlatsinerup atuagarsorlunilu ilinniartitsinerup akornanni assigiinngiiaartitsisoqassaaq. Atuagarsorluni ilinniakkat klassimi inimi ilinniartitsinerut suleqatigiilluni sulinertut aamma ilinniartitsinerne suliaqarluni misileraanertut ingerlanneqassapput.

Ilinniarnermik ingerlatsinerne ikinnerpaamik marlunni atuagarsornerup suliaqarnerullu ataatsimoortinneqarnissaat isiginiarneqassaaq. ilinniartitsinerup sinnerani atuagarsorluni suliaqarlunilu ilinniakkamik ingerlatsinerit immikkoortinneqassapput, kisiannili atuagarsorneq suliaqarluni ilinniartitsinerne mut sapinngisamik annertuunerpaamik attuumassuteqartinniarneqassaaq.

Ilinniartut namminersorlutik suleqatigiiaarlutillu sulissapput, aammalu allattariarsorluni nalunaarusianik arlalinnik ilinniartitsissutini arlalinni ilisimasaqarfinnik ilanngutsitsisunik suliaqartoqassalluni.

Ilinniartitsinerne ingerlatsinerne ilinniartitsissummi periarfissanik ilinniartut assigiinngiartunik misigisaqartinneqassapput, ingerlatsinerne lu suaassutsit taakku marluk timi atorlugu ingerlatitsinnissamik kajumilersinnissaat qulakkeerneqassaaq. Ilinniartitsineq taamaalilluni nammineq aaqqissuussanut aaqqissuussaannngitsunullu aammalu aaqqissuussanut inuussutissarsiutigalugulu timersornerne neqeroorutinut

Ilinniagassanik pingaarnernik suliaqarneq timimik aqutsisinnaaneq arsamillu aqutsisinnaaneq isiginiarlugit timersuutinik timersornermilu ingerlatsinerne tamatigoortunik isiginninniarluni imatut aaqqissuunneqassaaq, piginnaasaqarfiit 1) arsarneq, 2) timersorneq, nipit aalanerlu) aamma 3) qangali timersuutit nutaallu ukiut tamaasa piffissami ilinniartitsivimmi ingerlataqarnerup minnerpaamik 20 procentiutillugit.

Kissassartarnerne, tunngaviusumik sungiusarnerne mut pilersaarussianik sungiusarnermillu suliniutinik suliaqarnerne mut atatillugu allattariarsorluni suliaqarneq ilinniartitsissummi ilaavoq.

4.3. It

Ilinniartut ilinniartinneqarnerminni atussavaat atortut digitaliusut assigiinngitsut, timersornermi ingerlassat misissoqqissaarnerinut nalilernerinullu, assersuutigalugu tunngaviusumik sungiusarnermut kissassermullu programminut atatillugu. Sungiusarnermik suliniummut atatillugu sakkut digitaliusut naapertuuttut atorneqassapput, assersuutigalugu paasissutissanik katersinermut, paasissutissanik suliarinninnermut, ullorsiusiornermut paasissutissanillu ujarlernermut.

4.4 Ilinniartitsissummi oqaatsit.

Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartut ilinniartitsissumi oqaatsinik aammalu ilinniartitsissummi oqariaatsinik paasinnittarnerat atuisarnerallu aqqissuussamik ineriartortinneqarluni. Ilinniartitsineq imatut aqqissuunneqassaaq ilinniartitsissutit siulianni oqaatsinik oqariaatsinillu ilinniartut piffissap ingerlanerani paasinnilluarsinnaatikkiartortillugit atuisinnaallu artikkiartortillugillu.

4.5 Ilinniartitsissutitut allanut atassuteqartitsineq

Ilinniartitsissummi ilinniartitsissutit allat arlallit qanimut suleqatigiissutigineqarnerat ilaavoq. Timersornermik ilinniartitsissummi atugarsornerup siamisissusia imaqassusialu pinngartitamik peqqissinissamillu ilisimatusarnermik, inulerinermik inuiaqatigiinnillu ilisimatusarnermik aamma eqqumiitsuliornermik nutaaliornermillu ilinniartitsissutit iluanni akornannilu ataqatigiissitsinissamik periarfissiipput. Ataqatigiissitsinermi tassani ilinniartut timersornermik suliaqarfimmi immikkoortunik aalajangersimasunik pisariaqartumik pasisaqarnissaat qulakkeerneqassaaq, tassungalu peqatigitillugu inooriaatsimut timip pissusissaatut anguniagaqarnermut tunngatillugu timi atorlugu ingerlatsinerne sungiusarnernilu periarfissat annertunerusut pillugit ilisimasaqartitsisoqalissalluni.

5. Nalilersuineq

5.1 Ingerlaavartumik nalilersuisarneq

Ikkagassatut anguniakkat ilinniartitsissummi ingerlaavartumik nalilersuinernut tunngaviupput. Ilinniartut ataasiakkaat ataatsimut naliliineq tunngavigalugu nalilerneqartassapput, tassani timersornermi inuillu attaveqatigiittarneranni piginnaasat atugarsornikkullu ilisimasat ilaassallutik. Ilinniartut atuagarsornermik namminerlu sungiusarnermik ingerlatsinerneq ataqatigiissitsinissaassusiat naliliinermut ilaassapput. Suaassutsit ilanngutitillugit suaassutsillu assigiinngiaartillugit tunngavigalugit ilinniartut ataasiakkaat nalilersorneqassapput. Ilinniartut ilinniartitsissummi killiffiannik ilisimatinneqartassapput.

5.2 Misilitseriaatsit

Ilinniartitsissummi soraarummeertumut ataatsimut minutsinik 45-nik sivisussuseqartumik ingerlataqarluni/oqaluttariarsorluni misilitsinneq. Allattariarsornikkut misilitsinneq minutsinik 25-inik sivisussuseqassaaq.

Oqaluttariarsorluni misilitsinnermi arlariilluni ilinniartitsinnermi ingerlanneqartut ilaannut marlunnut misilitsittoqassaaq. Ingerlanneqartuni imm. 3:1-imi nassuiarneqartuni piginnaasaqarfinni 1), 2) aamma 3) b-mi marluk pineqarput. Allattariarsornikkut piginnaasanut misilitsittoqassaaq. Imarisat apeqqutaallutik immikkoortoq taanna inunnit ataasiakkaanit imaluunniit arlariikkaanit ingerlanneqassaaq.

Misilitsinnermut atortussanut ilaasumik misilitsittut ataasiakkaat misilitsinnerup allattariarsornertaata imarisaanut najoqqutassamik suliaqassapput. Malitassaq ilinniartup suliassami imaanut pilersaarutissaraa. Malitassat soraarummeertitsisumut tunniunneqassapput, taakkulu censorimut pappiaqqat allat ilanngullugit nassiunneqarniassammata (oqaluttariarsorluni suliassat kiisalu soraarummeernissamut piffissamut pilersaarut).

Misilitsinnermut ikiortinik atuisoqarniarpat tamakku atuartut akornanneersuussapput.

Soraarummeerutip tamanut saqqummiunneranit kiisalu misilitsinnertaata piffissap akornanni soraarummeertut timersorluni atortoq imaluunniit atortut pisariaqartitat ataasiarluni marloriarluniluunniit atorsinnaassavaat misilitsinnermut piareersarnermut tunngatillugu.

Oqaluttariarsorluni misilitsinnermi oqaluttariarsorluni misilitsitseriaatsit ataaniittut marluk akornanni atuarfik klassinut immikkut toqqaassaaq:

Misilitsitseriaaseq a

Suliassaq quppernernerik nalinginnaasunik marlunnik, akunnequsiussat ilanngullugit naqinnernerik 2400-nik annertunerunngitsoq soraarummeertumit siumut ilisimaneqareersoq atorlugu tunngavigalugu oqaluttariarsorluni misilitsinneq. Atortut ilisimaneqartut atortunut, sammisanut misissukkanullu atuartitsinnermi atorneqartunut attuumassuteqassapput. Atortut ilaat imaassinnaavoq allakkatigoortuunngitsut, tassungalu ilaapput assiliat. Atortut allattariarsornermut sammitinneqanngitsut quppernernerit nalinginnaasunut missingerlugit amerlassusilerneqassapput.

Minutsit 40-t missaannik piareersartoqarsinnaassaaq (ilitsersuineq atortussanillu tunniussineq ilanngullugit), misilitsinnerlu minutsit 20-it missaannik sivisussuseqassaaq.

Misilitsitseriaaseq b

Suliassaq tunngavigalugu atortut quppernerit nalinginnaasut akunnequsiussat ilanngullugit 2400-nik naqinnillit annertunerpaamik sisamat assingi soraarummeertumut siumut

ilisimaneqareersut ilanngullugit oqaluttariarsorluni misilitsinneq. Atortut ilisimaneqartut atortunut, sammisanut misissukkanullu atuartitsinermi atorneqartunut attuumassuteqassapput. Atortut ilaat imaassinnaavoq allakkatigoortuunngitsut, tassungalu ilaapput assiliat. Atortut allattariarsornermut sammitinneqanngitsut quppernertut nalinginnaasunut missingerlugit amerlassusilerneqassapput.

Ilinniartut ataasiakkaat ulloq misilitsiffissaq sioqqullugu suliassamik tunineqassapput, piareersarnissamullu tiimi 24-it missaanni piffiliisoqassaaq, kisiannili tiiminik 24-nik sivikinnerunngitswumik. Piffissaq soraarummeerfik soraarummertumut ataatsimut minutsit 20-t missaanissaaq.

Misilitsiteriaatsini marluusuni tamani misilitsinnissamut atortut ilinniartitsinermi, nalunaarusianilu tunniunneqartuni ilikkagassatut anguniakkanut sammitinneqassapput.

Piareersarnermut misilitsippiarnermullu atortut tamarmik ilinniartitsinermut atatillugu atorneqarsimasut nassarneqarsinnaapput, taakkunungalu ilaapput suliat atuartunit sularineqarsimasut, taakkunungalu allattugaatit.

5.3 Naliliinermi tunngaviit

Iikkagassatut anguniakkat tunngavigalugit soraarummeertut ingerlatsineq atorlugu soraarummeernermi timersornermi piginnaasaqarnerannik naliliisoqassaaq. Oqaluttariarsornermik immikkoortumi soraarummeertut soraarummeertitsinermi ajornartorsiutit pillugit apeqqutinik nalilersuineq aqutigalugu timersornermi periutsinik ilisimasaqarfinnillu ilisimasalik takutitsinerannik nalilerneqassapput.

Soraarummeertut ingerlatsinermi oqaluttariarsornermilu saqqummiinerannik ataatsimut nalilersuinikkut karakteriliisoqassaaq.

5.4 Nammineerluni atuarneq

Nammineerlutik atuartut ataasiakkaarlugit soraarummeertinneqassapput. Nammineerluni atuartup atuarfimmi aqutsisoq isumaqatigiissuteqarfigereerlugu misilitsinnermi ikiortissaminik pissarsiussaaq. Nammineerluni atuartunut misilitseriaaseq a atorneqassaaq, sinneri immikkoortoq 5.2-mi misilitsinnermut tunngasumik malittarisassat allaaserineqartut malissavaat.